

Tolga Nytt

DESEMBER 2018

*Vi ønsker god jul og godt nytt år
med denne glade gjengen fra Tolga skole,
som gikk til topp i Nasjonale prøver i høst!*

Ordføreren har ordet

En kommune har en bred oppgaveportefølje, og er til for innbyggerne. Det handler om å være en del av menneskers liv fra vugge til grav. En kommune skal være delaktig i å legge best mulig til rette for at alle skal kunne mestre sine liv på en best mulig måte. Det handler om hvordan man skal bo. Det handler om tilrettelegging for næring slik at det kan være meningsfylte arbeidsplasser. Det handler om hva man skal fylle fritida med. Det handler miljøspørsmål, kulturarv og motorferdsel. Det handler om vann og kloakk. Allsidigheten er stor! En kommune skal bidra i å skape forutsigbarhet, og like rammevilkår. De fleste ganger lykkes kommunen, men noen ganger går det feil fordi det er mennesker som gjør alt dette. Da er det viktig å lære av sine feil, slik at det kan rettes opp. Hva som lykkes og hva som mislykkes kommer også an på øyet som ser. Alle kan vi ha ulike innganger til det. Det innebærer å ta valg og det innebærer å gi veiledning som kanskje ikke oppfattes som en beste venns råd der og da. Slik er det.

Tolga kommune har fått alvorlige beskyldninger rettet mot seg gjennom Tolga-saken. Det har jeg forsøkt etter beste evne å ta på fullt alvor. Både som øverste arbeidsgiver for mine ansatte, og som ombudskvinne for mine innbyggere. Det som har slått meg aller mest i denne saken, er hvor takknemlig jeg er for at folk bryr seg om hverandre her i kommunen, uavhengig av hva man mener. Hvor uendelig godt det er å tilhøre her. Kulturelt og historisk er likhetssamfunnet en viktig verdi som ligger i bunn i Tolga og Nord-Østerdalen. Et likeverdig samfunn der alle er like mye verdt. Uavhengig av hvem man er. Alle skal kunne delta på lik linje. Alle har vi noe å bidra med! Ta godt vare på det i fremtiden også, og tenk over hvor viktig det er å utøve det både i hverdagen og når det stormer.

FAKTA:

En kommune er et geografisk avgrenset område

som utgjør en egen politisk og administrativ enhet innen en statsdannelse. En kommune har delvis selvstyre i lokale saker. Ordet kommune er lånt fra fransk *commun*, som igjen er dannet av det latinske *communis*, som betyr «felles».

Ved årsskiftet er det tid for oppsummering. Det har skjedd mye positivt i året som har gått. Tolga skole har igjen blitt nummer 1 på nasjonale prøver i 9. klasse, nå både i regning og lesing. Vi er blant de beste innen oppvekst og innen eldreomsorg. Vi har samlet

oss om å samle ressursene innen oppvekst i Tolga ved skolen, og samtidig kunne skape et kulturbygg som skal romme aktivitet 24/7, og bidra til en sterk og aktiv møteplass. Vi har fått midler til å bygge fiber i store deler av kommunen. Det bygges flere hus og leiligheter, det skapes nye arbeidsplasser og flere av de eksisterende går godt. Og siden årsskiftet har vi blitt 17 flere innbyggere.

Å være folkevalgt i Tolga kommune er givende, og jeg har trivdes veldig godt med det. Fordi det er en kultur for å skape noe sammen. Jeg håper mange sier ja til å stille som nye kandidater til neste års kommunevalg. Noe mer givende og meningsfylt skal en lete lenge etter.

De økonomiske rammevilkårene for kommunene utfordres vi hele tiden på. Men det betyr ikke at det er umulig. Politikk handler om å prioritere. Men innen det som ikke er lovpålagt, så må vi i fellesskap se på hvordan tilbud kan lages på andre måter og hvordan man kan bidra til gode møteplasser i bygder og grender slik at det oppleves som godt å bo der. Alt dette er jeg og kommunestyret opptatt av, hvordan tjenestene kan ytes og hvordan innbyggere og kommune må samhandle for å avklare forventninger.

De beste ønsker til dere alle om en riktig god jul, og et godt nytt år – jeg er glad og stolt av å være en del av denne flokken og dette fellesskapet!

Ragnhild Aashaug

Rådmannen har ordet

Pangstart!

Denne høsten har vært spesiell for Tolga. Vi har havnet i mediernes fokus med negativt fortegn og vi har vært i «krigen» med NATO-øvelsen Trident Juncture. Nato-øvelsen var planlagt og forberedt, mediestormen kom uten forvarsel. Som nyansatt rådmann var dette en pangstart. Vi skal granskes og vurderes av en «sette-fylkes-mann» fra Hordaland. Vår egen Fylkesmann i Hedmark skal granskes. Det er et alvor over dette, som vi tar inn over oss. Det er krevende å utsettes for rikspressens mest tabloide avis. Man kan bli redd for gjøre feil, for å ta feil beslutninger eller ikke være grundige nok. «Den som gjør ingenting, gjør ingen feil,» heter det. Slik kan vi ikke jobbe. Vi må ta beslutninger og handle hver dag, ellers går ikke denne kommunen rundt. Så har vi et genuint ønske om å gjøre det rette, ta de rette beslutningene for folk i denne kommunen. Vi har fokus på forbedringer, på å utvikle oss, på å være grundige nok i våre beslutninger. Kravet til dokumentasjon har vært økende gjennom de siste årene; «er det ikke dokumentert – er det ikke gjort (!)» – og vi må dokumentere de rette tingene. Som rådmann er det mitt ansvar at vi har et godt internkontrollsystem, og at ansatte har kompetanse til å dokumentere og gjøre denne jobben hver dag i sitt arbeid. Kan hende «granskningen» finner områder vi må forbedre oss på – og det ønsker vi velkommen. Gjennom forbedringsarbeid skal vi forbedre oss, slik at vi gjør en enda bedre jobb framover!

Det er mange ting å glede seg over hver dag i Tolga kommune. Akkurat nå er anbud ute i forhold til ny barnehage og kulturhusdel ved Tolga skole. Dersom vi får inn anbud innen de rammer som er gitt, kan vi etter hvert få et nytt løft innen oppvekst og kultur i Tolga. Tolga kommune ble vinner av Skoleeierprisen 2018 fordi vi har et helhetsperspektiv på barn og unges læring gjennom hele oppveksten. Med det bygget som nå planlegges, med røtter i fortida, tro på framtida og læring i fellesskap, satser vi på barn og unge i Tolga.

Om alt går som planlagt, kan vi også ønske åtte kongolesere velkommen som nye innbyggere i Tolga i løpet av desember. Det er både barn og voksne som kommer. Vi skal alle gjøre vårt for at de skal få en varm velkomst i adventstida.

Bruk tid med de dere er glad i, gjør noe dere liker, gå en tur i blåtimen, oppsøk dagslyset i jule-dagene. Med diktet «Adventstid» av Jon P. Brennmoen, ønsker jeg dere alle en riktig god og fredfull jul og med de beste ønsker for 2019.

Adventstid

*Adventstid med snø mot rute,
fine, mjuke skomringstimen.
Så lunt å kåmmå inn frå ute,
vente på at klokker kimer.*

*Først et lite lys i ståkkå.
Mørket kjem og dagan minke.
Travle folk som vaske og båkka.
Song om julestjerna som blinke.*

*Snødekt tollskau, gard og grender
stunde mot jul og solkvervstid.
Bli snillar og flinkar og sy sammen ender.
Vi bli lit ansless i julestri*

*Så brinn det fire varme lys
Og klokkan ringe jula inn.
Mot stjernehimlen går et gys.
Et håp om fred i alle sinn.
(Jon. P Brennmoen, fra Grotid, Kvardagsvers)*

Siv Stuedal Sjøvold

Tolga-Nytt nr. 2/2018

Ansvarlig redaktør: Rådmann
Adresse: Tolga kommune,
Brugata 38, 2540 Tolga
Tlf. 62 49 65 00.
E-post: postmottak@tolga.kommune.no

Opplag: 800
Distribusjon: Til alle husstander i Tolga kommune

Trykk og Layout: NiLa Grafiske AS

Lyngbo barnehage feiret 40 år

Høsten 1978 ble Lyngbo barnehage startet av Tolga Helselag. Den offisielle åpningsdagen var 13. oktober 1978.

Barnehagen var allerede fra begynnelsen en heldagsbarnehage, åpen fem dager i uka for barn i alderen 3-7 år.

Tolga kommune tok over driften av Lyngbo 1.juli 1982.

13.desember 2000 ble den nye småbarns-avdelinga i Lyngbo høytidelig åpnet.

Nå kunne også barn under 3 år få plass i barnehagen.

40-årsdagen til Lyngbo barnehage ble markert med bursdagskake, saft og kaffe. Alle barna, foreldre og søsken var invitert. I tillegg var det noen tidligere ansatte, vaktmestere, rådmann og ordfører invitert.

Det var også åpent hus, slik at alle kunne stikke innom.

Mange kom innom på besøk.

Ragnhild og Siv kom med gave - «Lesestund med Mari på kommunehuset med kakao og boller».

Noen ansatte som har hatt lang fartstid i Lyngbo. Ann Storbækken (nå pensjonist), Wenche Negård Brodal og Pia Volden startet alle å arbeide i Lyngbo høsten 1987.

Vi har alle en psykisk helse, tar du godt nok vare på din?

Verdensdagen for psykisk helse er en årlig markering som holdes over hele verden den 10. oktober. I Norge markeres dagen i uke 39 til 42.

I 2018 har verdensdagen og oss som kommunaltjeneste i rus og psykiatritjenesten, ønsket å vektlegge en viktig egenskap vi mennesker er født med, nemlig raushet. Raushet kan bety mye, og i årets verdensdag kampanje har vi fokus på hvordan raushet kan gi bedre psykisk helse. Raushet handler om å gi noe uten å forvente å få noe tilbake. Det dreier seg om å akseptere at vi er ulike, at vi ikke er perfekte, og gi rom for egne og andres ulikheter. Vi har alle mulighet til å være raus. Vi kan væreause med oss selv og med andre. Et raust samfunn styrker oss alle. Husk, raushet smitter.

Målet med denne kampanjen er å:

- Øke kunnskapen og åpenheten om at alle har en psykisk helse
- Øke kunnskapen om hva som gir gode levevaner
- Utfordre folk til å vise raushet i hverdagen

Raushet er å unne andre suksess.

Raushet er å våge åpenhet.

Raushet er å lytte til andre.

Raushet er å våge å feile.

Raushet er å tillate andre å feile.

Raushet er å hjelpe andre.

Raushet er å ta et skritt tilbake før vi dømmer andre.

Raushet er å tilgi oss selv – og andre.

Raushet er å konfrontere med vennlighet.

Raushet er å sette grenser med vennlighet.

Raushet er å takke vennlig nei til det som ikke gir oss glede.

Dette skriver Kathrine Aspaas, forfatter av boken Rausheten tid.

I dagens samfunn trenger vi raushet, kanskje mer nå enn noen gang tidligere.

For å vise raushet må vi være villig til å se ulike perspektiver. Raushet stiller krav. Kanskje må vi gå ut av komfortsonen vår og strekke oss litt ekstra for at alle skal føle seg hjemme. «Når du gjør noe godt for andre, gjør du noe godt for deg selv» heter det. Påstanden innebærer at raushet gir bedre psykisk

helse. Du vil føle deg bedre ved å vise raushet.

- *Still spørsmål – vær nysgjerrig! Slik lærer vi å hverandre bedre.*
- *Lytt til hverandre. «Oppmerksomhet er den sjeldneste og reneste formen for sjenerøsitet», ifølge den franske filosofen Simone Weil.*
- *Inviter inn, også de som er annerledes enn deg selv.*
- *Fokuser mer på det du får til enn det du ikke får til.*
- *Ikke sammenlign deg for mye med andre. Sett deg dine egne mål*
- *Hverdagen fylles ofte opp med «må-oppgaver», derfor er det viktig å gjøre noe lystbetont hver dag.*

Livet går i en syklus- det varierer stort mellom gode, mindre gode, dårlige til helt perfekte dager. Det er vanskelig og til tider veldig slitsomt da dette kan endres i løpet av timer, ut fra våre egne følelser akkurat i dag. Ved større belastning, av stress og bekymringer tåler hjernen og kroppen mindre. Det er da en liten bagatell kan være med på å gjøre dagen vanskelig. Året 2018 har på mangemåter vært et år i syklus – det har vært fine varme dager som påvirker hele samfunnet på godt og vondt, det har vært tungedager med ytre påkjenninger og naturkrefter som vi ikke kan styre med, det har vært et år med både ytre og indre belastninger som alle til tider i hele kommunen har kjent på. Vær raus med hverandre – se –hør og lytt litt ekstra. Så igjen husk på slutten av 2018 at vi tar dette med oss inn i 2019.

Trenger Du noen å snakke med? Bruk oss!

Rus og psykiatritjenesten 474 76 118/ 456 33 158 (dagtid)

Tolga legekantor 62 49 65 01 (dagtid)
Legevakt 116117 (kveld, natt og helg)

Rus og psykiatritjenesten 474 761 18/ 456 33 158 (dagtid)

Tolga legekantor 62 49 65 01 (dagtid)
Legevakt 116117 (kveld, natt og helg)

Hilsen

Rus og psykiatritjenesten i Tolga

Bygging av ny barnehage og kulturhusdel ved Tolga skole

Torsdag 20. september vedtok et enstemmig kommunestyre å legge bygging av ny barnehage og kulturhusdel ved Tolga skole ut på anbud.

Det er gjort følgende endringer i forhold til «Mulighetsstudie alt. 3»:

- Kulturskolelokalene foreslås flyttet fra kjelleren under barnehagen til kjelleren under kulturhus-salen.
- Dagens musikkrom foreslås erstattet av et musikkrom som også kan benyttes som sidescene til kulturhussalen. Dette har redusert utbyggingskostnaden med rundt kr. 1.000.000 og samtidig gitt bedre sambruksmuligheter og muligheter for synergieffekter.
- Foaje/kjøkken foreslås tatt i bruk som kantine for alle kommunalt ansatte i sentrum
- Fritidsklubben foreslås flyttet til dagens kantine i kommunehuset.
- Endringer i bruken av kjelleren under barnehagen vil gi et bedre tilpasset uteareal for barnehagen.
- Endringsforslagene i skolen er redusert i prosessen

De overordnede målsettingene er:

1. Skape en felles, åpen og inkluderende og (folkehelse fremmende) møteplass på tvers av generasjoner.
2. Universell utforming i skole, barnehage og kulturbygg.
3. Gode og arealeffektive rom som skaper trivsel og læringslyst.
4. Bygge driftseffektivt slik at årlige driftsutgifter til bygg reduseres.
5. Etablere en felles hovedatkomst som blir hjertet i det nye anlegget; til skole/kulturhus (barnehage) og eventuelt framtidig idrettsanlegg
6. Nytt kjøkken og spiserom kan bli et viktig samlingspunkt for både skole, kulturlivet og ulike idrettsarrangement.
7. Anlegget inndeles slik at det er mulig å få til en fleksibel kveldsbruk og sambruk av rom

Hva ville alternativet ha vært?

Uten en utbygging av ny barnehage, kulturhusdel og tilpassing av Tolga skole ville det generelt ha vært behov for en omfattende tilpassing av skole- og barnehagelokalene med hensyn til krav om universell utforming, og spesielt med hensyn til elever/barn med spesielle behov. Det hadde vært

nødvendig med rehabilitering av ventilasjon i både Lyngbo og Knutshauåen barnehager. I Knutshauåen hadde det i tillegg vært nødvendig å gjort noe med det elektriske anlegget og utbedret skifertaket på den eldste delen. For både barnehagene og Vidarheim ville det vært nødvendig å investere i ENØK-tiltak. I en rapport fra 2015 utgjorde de anbefalte investeringskostnadene kr. 600.000 for Lyngbo, kr. 1.400.000 for Knutshauåen og kr. 1.850.000 for Vidarheim. For Vidarheim ville det vært behov for en omfattende rehabilitering med et samlet investeringsbehov rundt kr. 20.000.000 uten at det hadde ville gitt oss oppgradering i funksjonalitet.

Kommunestyret vedtar å bygge ny barnehage, kulturbygg og tilpassing av Tolga skole innenfor en samlet kostnadsramme på kr 60.200.000. 2. Det bes om en opsjonspris på energivegg/solcellevegg på kulturhus.

Kostnader i tillegg til kostnadskalkylen vil være flytting av Sæthersgårds samlinger, flytting av fjernvarmeanlegg (allerede bestemt å realisere et nytt flisfyringsanlegg ved omsorgstunet for alle kommunale bygninger i sentrum) og utomhustiltak.

Fremdriftsplan

I framdriftsplanen er mulig kontraktsinngåelse og byggestart satt til 20. februar 2019.

Etter framdriftsplanen skal tilpassing av Tolga skole og bygging av ny barnehage stå ferdig til august og starten av skole- og barnehageåret 2019-2020.

Vidarheim vil i 2019 ha tjent Tolga-samfunnet som lokalt kulturbygg i over 70 år. Dette planlegges markert med «gravøl» i mars. Etter påske begynner saneringen av bygget. Først innvendig, og senere etter skoleslutt vil bygget bli revet i sin helhet.

Målsettingen er at den nye kulturarenaen skal stå ferdig til senest juli 2020, og brukes under Olsok i Tolga.

Monstermaskiner bygger Tolga Kraftverk – skal bore gjennom 1,2 millioner kubikk med fjell

Tekst/foto: Inge Morten Smedås/Arbeidets Rett

De koster over 20 millioner kroner hver og er utstyrt med «horn» som borer seg fire meter inn i fjellet i løpet av et minutt. De har nettopp startet på veien og har over en million kubikkmeter fast fjell foran seg før de er i mål.

Snaut to måneder etter at første dynamittsalven gikk av i Erlia begynner konturene av nye Tolga Kraftverk å tre fram. På anleggsområdene som er rigget med verkstedhaller og brakker er det yrende aktivitet, og i Kåsdalen er tunnelarbeidet kommet godt i gang. I det vi nærmer oss Kåsdalen sør for Tolga denne regntunge onsdagen, blir vi møtt av to blide anleggs-karere fra Ramlos AS. En ny ladning med sprengstoff er plassert 30-40 meter inne i fjellet noen hundre meter lenger sør. Karene passer på at ingen kommer inn i anlegget før dynamittgubbene har hamret 200 kubikkmeter fast fjell om til fraktbare steinmasser. Og det gjør de med smell og bulder til forveksling lik tordenvær etter en solhet sommerdag.

– Det blir en del støy i begynnelsen, men etterhvert som vi kommer lenger inn og dypere ned i fjellet vil ikke folk merke så mye av tunnelarbeidet, forsikrer byggeleder Arild Melchiorson hos Eidsvia Vannkraft. Etter at verste krutttrøyken har lagt seg tar han oss med inn i anleggsområdet i Kåsdalen. Her bygges det et såkalt tverrslag, en forbindelsestunnel inn til selve hovedtunnelen for avløpsvannet fra kraftstasjonen i Erlia.

– Vi startet arbeidet med tunnelen for ei uke siden og har kommet 40-50 meter inn i fjellet, forteller Melchiorson og viser oss rundt på anleggsområdet som huser verkstedhall, hvile- og spiserom for arbeiderne og et eget renseanlegg for vannet som benyttes i tunneldrivingen.

– Det er et svært avansert system med kjemisk rensing av avløpsvannet fra tunneldrifta. Det er såpass effektivt at vannet som slipper ut i elva kan drikkes, forteller Melchiorson før han tar oss med inn i verkstedhallen.

Her står et monster av en borerigg til drøyt 20 millioner kroner. Den er utstyrt med tre bommer som hver driver 48 millimeters borekroner inn i fjellet i en hastighet på nærmere 4 meter i minuttet.

– Rigger er helt ny. I tillegg får vi to nye rigger i tillegg som skal brukes i tunnelarbeidet. Det er helt enestående at det tas i bruk helt nytt utstyr på et nytt

Tre slike borerigger til 20 millioner kroner hver benyttes i tunneldrivingen.

anlegg. Som regel sliter vi med gammelt utstyr, forteller Melchiorson.

Riggene kan kjøres både manuelt og automatisk og sørger for effektiv og sikker tunneldrift.

Etter sprengningen fraktes fjellmassene vekk på dumpere og lastebiler. Noe av massene brukes til å bygge veier i anleggsområdet, mens noe fraktes til deponiet på andre siden av fylkesveien.

– Det er enorme mengder tunnelstein som skal transporteres. Derfor bygger vi en midlertidig bru over fylkesvegen. Den skal stå ferdig før jul og blir seks meter høy, forteller Melchiorson.

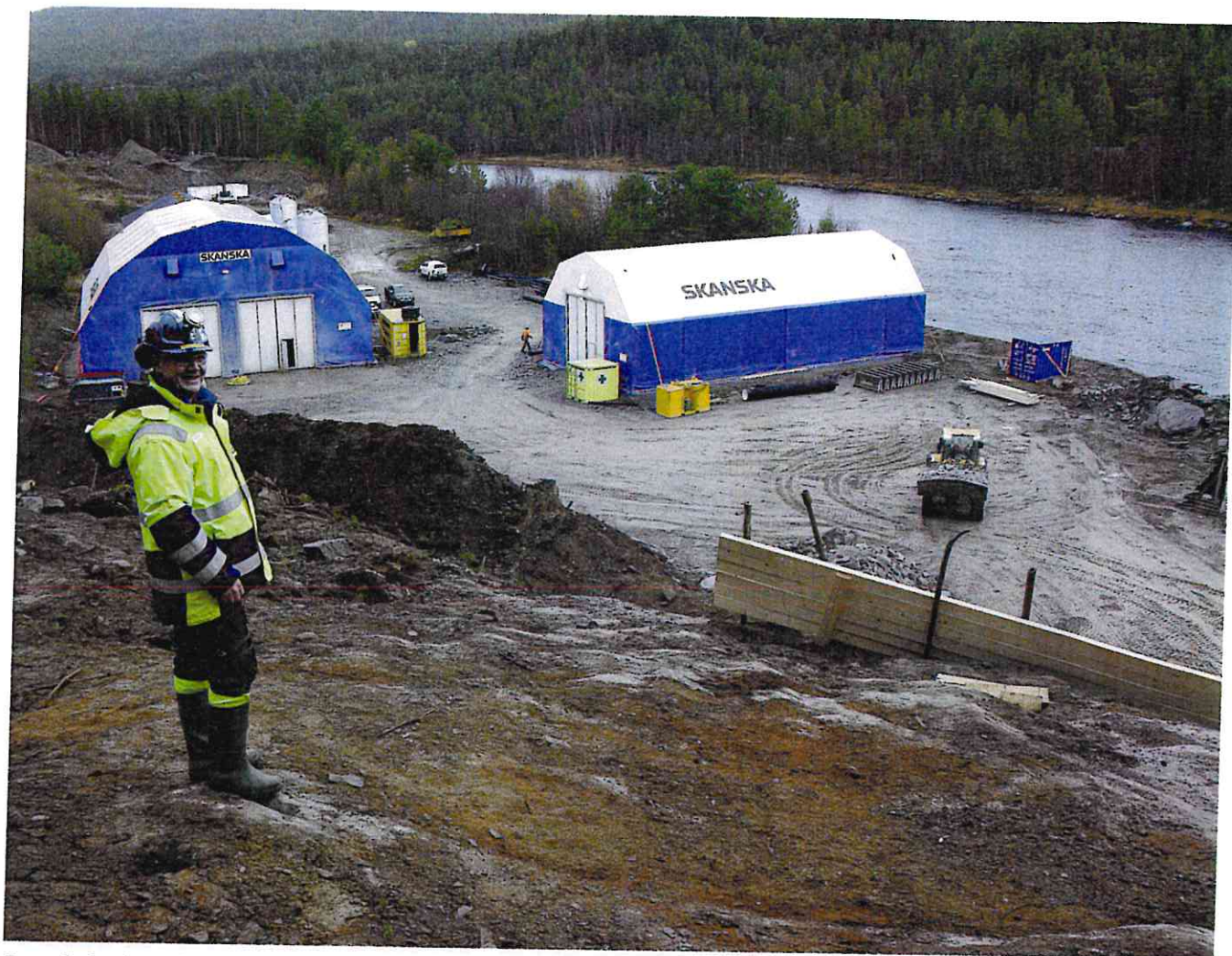
Parallelt med arbeidet i Kåsdalen pågår arbeid i Erlia der selve kraftstasjonen skal bygges 100 meter under bakken. Siden midten av august er det jobbet med forskjæringen eller starten på felles påhogg for tunneldrift og adkomst til kraftstasjonen. Her skal det også anlegges koblingsanlegg med utvendig trafo og portalbygg, samt tipp for tunnelstein.

– Planen er å starte tunnelarbeidet her til uka. Det skal også bygges vei til steindeponiet som ligger litt lenger opp i lia, forteller Melchiorson.

Sør for Hummelvoll er området der inntaksdammen skal bygges avskoget. Her skal det nå bygges adkomstvei.

Per i dag er nærmere 40 personer sysselsatt i byggingen av Tolga Kraftverk. Etterhvert som tunneldrifta kommer skikkelig i gang vil det bli kjørt ordinære skift, fra seks om morgenen til klokka to natt til neste dag.

Tolga Kraftverk skal stå ferdig om tre år. Anlegget har en kostnad på 900 millioner kroner. Kraftverket vil gi

Byggeleder for Eidsiva, Arild Melchiorson viser fram anleggsområdet i Kåsdalen.

ca. 205 GWh ny kraft. Det tilsvarer forbruket til ca. 10 000 husstander. Eidsiva Vannkraft er byggherre og Skanska er hovedentreprenør.

Fremdrift og aktiviteter som vi vil merke:

Tverrslag Kleven:

Det vil pågå tunelldriving og tilhørende massetransport frem til høsten 2020. For å unngå å krysse fylkesveg 30 etableres en midlertidig bro, slik at massetransporten ikke påvirker fremkommeligheten på fylkesvegen.

Erlia:

Tunellarbeider pågår til høsten 2020. Tunellmassen deponeres i tipp inne på anleggsområde.

Inntak/terskeldam:

Arbeidene påbegynnes høsten 2018, og her vil det være aktivitet til utgangen av 2021. Det skal transporteres masse på fylkesveg 30 fra inntaket til en tipp i Erlia.

Arbeidet med tilførseltunnelen, eller tverrslaget i Kåsdalen har kommet godt i gang.

I oktober markerte Vingelen skole sitt 60-årsjubileum med mange flotte aktiviteter

Pensjonert lærer Annbjørg Heitmann her i rollen som lærer anno 1958.

Her endte en «elev» opp i skammekroken til stor forbauselse for noen av tilskuerne...

Inger Aasgård og Brit Vingelsgaard Ryen forteller om hvordan de opplevde å gå på skolen for 60 år siden. En dose med lokal skolehistorie hører også med når man først har et tilbakeblikk.

I 2. etasjen står det fast en skoleutstilling året rundt med minner fra mange tiår tilbake. En knippe «gamle elever» i tidsriktige klær laget et lite tablå på hvordan en gammel-dags skoletime kunne foregå. Det var innslag av regning, geografi, bibelhistorie, høring av lekser og sjølsagt den berømte skammekroken!

Elevene venter spent på å få komme inn i «Gammelskula».

1. og 2. trinn serverte kake og kaffe i underetasjen, men først litt undervisning.

Etter et tilbakeblikk på 60 år forflytter vi oss til nåtida. Vingelen skole inviterte foreldre og besteforeldre (og hele bygda) til Åpen skole hvor elevene fikk vise hva dagens skole innebærer av f.eks. teknologi og elevaktive metoder.

Dagen ble avsluttet med årets Blime-dans og en sang. Tradisjonen tro sto alle i brodering og sang Lev vel før eleven tok høstferie.

Øker utnyttelsen av husdyrgjødsel med felles basseng

Tre gårdbrukere har nå fått på plass et felles husdyrgjødselbasseng/fjernlager på Størrmyra fordyrkingsfelt i Vingelen. Formålet med lageret er å øke utnyttelsen av husdyrgjødselen bedre. Dette innebærer at når vekstsesongen starter er det kort vei fra gjødsellager ut til arealet som skal det skal spres på. Gjødselbassenget er nå fylt med rundt 12-1300 kubikk, men kan romme opp til 2000 kubikk.

Fordelen er å kunne transportere husdyrgjødsel fra gården i roligere perioder av året, samt å redusere kjøreskader ved å tilrettelegge for mulighet til å bruke slangespreder.

Arbeidet startet for 1 år siden med rydding og uthogging. Sjelve jobben med gjødsellageret startet for fullt våren 2018, med både bassenget og veien rundt.

– Graving og opparbeiding av rundkjøring rundt bassenget gikk radig. Det samme med levering og montering av fiberduk, forteller Marius Eggen som sammen med Mari Trøan og Stig Brevad Lien har gått sammen om prosjektet.

Anlegget doubler lager for husdyrgjødsel og planen på sikt er å få på plass slangespreder slik at en slipper mye tid på kjøring.

– Med marginal jord er tidsvinduet kort til å få ut gjødselen til riktig tid, sier Eggen.

Godt samarbeid

I bunn av bassenget ligger fiberduk med sandpute under. Eggen ser store fordeler med et slikt samarbeidsprosjekt:

– Dette er bedre kostnadsmessig og du får frakta mer gjødsel pr. time, sier han.

Suksesskriterier er sjølve samarbeidet og økonomien. Fiberduken er ikke dyr, det er anleggsarbeidet som koster, men når dette deles på tre er det gjennomførbart. 70.000,- pr bruk i tillegg til egeninnsats er kostnaden for prosjektet. De fikk innvilget SMIL-midler av kommunen (spesielle miljøtiltak i jordbruket), noe som dekte 30% av kontantutlegget. De har også fått god hjelp fra Vekstra med å sette opp leiekontrakt som regulerer samarbeidet, ansvarsforhold og evt. forkjøpsrett til å kjøpe ut, hvis noen av dagens drivere gir seg.

Gode råd til flere som vurderer et slikt prosjekt har Eggen også:

- Sjekk pris på duk, her varierer det mye. Legg opp til god infrastruktur og få på plass en god samarbeidskontrakt, råder han.

SMIL

Tolga kommune mottar rundt 15 søknader i året om Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Søknads-

Inspeksjon: Anne-Mari Stenseth ved landbrukskontoret er godt fornøyd med anlegget Marius Eggen kan vise fram.

frist for SMIL er 1. mai. Sammen med søknad er det et krav at søker leverer bilde/kart over tiltaket. Det er ikke bestemt faste satser for tilskuddet, men kommunen har prioritert en bred fordeling av midler. Prioriteringer som gjøres er bygninger i kulturlandskapet, prosjekter, forurensning og kulturlandskap. **Grov fordeling av kategoriene ovenfor forløper seg slik:**

40% bygninger (kan økes hvis det er få søknader på de andre kategoriene), 10-20% prosjekt, 10-30% forurensning, 10-30% kulturlandskap. Kommunen behandler og avgjør søknader om SMIL, med bakgrunn i lokale retningslinjer. Tilskudd kan gis foretatt der det foregår en tilskudds berettiget produksjon på landbrukseiendommen, og som oppfyller vilkåra i forskrift 19. desember 2014 nr. 1817 om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket § 2 og § 3 eller § 4.

God logistikk: Praktisk rundkjøring er opparbeidet i forbindelse med husdyrgjødselbassenget.

Norsk Bygdekvinnelag rådgivende organisasjon i UNESCO

5. juni 2018 vedtok generalforsamlingen i UNESCO, å gi Norges Bygdekvinnelag (NBK) status som en rådgivende organisasjon innen immateriell kulturarv og ekspert på tradisjonell matkunnskap.

I Tolga er det tre bygdekvinnelag som legger ned en stor innsats for å bevare mattradisjoner. Dette er Hodalen, Tolga og Vingelen bygdekvinnelag. UNESCO er FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon.

- Dette er en historisk dag og en stor anerkjennelse av det arbeidet og engasjementet bygdekvinner over hele landet har bidratt med gjennom generasjoner for å holde i hevd den praktiske kunnskapen om mattradisjoner og bruk av lokale råvarer. Jeg håper denne anerkjennelsen kan gi økt bevissthet hos folk i bygd og by om hvilken rolle tradisjonell matkunnskap har for den norske kulturarven og vår identitet. I tillegg handler dette også om å holde i hevd en kunnskap som er verdifull i arbeidet for en bærekraftig fremtid, uttalte Ellen Krageberg, leder i Norges Bygdekvinnelag når utnevnelsen var gjort.

Hva er immateriell kulturarv?

De fleste forbinder UNESCO med vern av kulturbygg og naturområder av universell verdi. Det vi kaller verdensarvområder. I dag finnes det over 1000 steder med en slik status (The World Heritage List) og hvor åtte befinner seg i Norge, deriblant Bryggen i Bergen og Bergstaden Røros og Cirkumferensen. Alle disse er vernet etter «Konvensjonen for vern av verdens kultur- og naturarv» som Norge ratifiserte i 1972.

Kulturarv handler ikke bare om kulturbygg og vern av unike natur- og kulturområder, men også om

tradisjoner og levende kulturer som er overført fra generasjon til generasjon. Vern av den immaterielle kulturarven betyr å ta vare på levende tradisjoner som en del av vår kulturarv og identitet. Eksempler på dette kan være tradisjonelt håndverk som trebåtbygging, kunnskap om å lage ski eller kunnskap og praksis tilknyttet til bruk av naturen. Denne praksisen kan være tradisjonell seterdrift eller tradisjonell matkunnskap.

I 2007 ratifiserte Norge Konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven. Her er formålet å sikre ivaretagelse og respekt for denne arven, øke bevisstheten om betydningen av den, samt sørge for internasjonalt samarbeid og bistand på området.

Tolga dyrker måltidet

I Norge er det til nå fem frivillige organisasjoner som er blitt akkreditert som en rådgivende organisasjon under UNESCO. Du kan lese mer på www.bygdekvinnelaget.no. For å gjøre norsk tradisjonsmat mer tilgjengelig for folk og for å holde kunnskapen i hevd, lanserte NBK i 2017 nettsiden www.norsktradisjonsmat.no. Her er til nå blitt publisert 900 oppskrifter på populære tradisjonsmatretter. Disse er samlet inn fra lokale bygdekvinnelag over hele landet. «Tolga dyrker måltidet» er et begrep med flere betydninger. Fra bonden som utnytter utmarka i fjellet, via de mange småskalaforedlerne til kokkene som er både husmødre- og fedre, bygdekvinnelagene og de profesjonelle som tar vare på lokalmat, tradisjonsmat, familiemåltidet, trivsel og samhold. I Tolga er vi stolte av våre mange lokalmatprodusenter!

Har du husket å registrere brønnen din?

- Hvis du deler brønn med en eller flere skal den registreres!

Alle vannforsyningssystem skal være registrert hos Mattilsynet. Dette gjelder både større vannforsyningssystem, og de som er veldig små. Alle som produserer under 10 m³ drikkevann i døgnet kan benytte et forenklet registreringsskjema. Eksempler på vannforsyningssystem som kan benytte det forenklete skjemaet kan være en brønn som forsyner 15 hytter, eller en brønn som forsyner to boliger med drikkevann. Mer informasjon, og

lenke til registreringsskjemaet, finnes på mattilsynet.no.

Registreringen kan gjøres enkelt fra mobiltelefonen

Registreringen er gratis, og Mattilsynet har utviklet et enkelt mobiltilpasset skjema for registrering av små vannforsyningssystem. I skjemaet registrerer du vannforsyningssystemets plassering ved å markere stedet i et kart, og det er kun noen få tilleggsspørsmål som skal besvares.

Aktiviteter på Tolga omsorgstun

Grillfest i august.

Feriring av Eldredagen med Vidar Sandbeck-forestilling.

Klar for busstur.

Sommer inne også.

Kveldsmeny på Lyngmostua.

Jobben med å få på plass reservevannkilde er i gang!

Tolga kommune har per i dag ingen reservevannkilde. Tolga kommune starter derfor i høst jobben med å gjøre en undersøkelse av vannmengde og vannkvalitet på grunnvannsforekomst i Erlia for å få på plass reservevannkilde og mulig ny hovedvannkilde. Dette arbeidet foregikk ved utløpet av Bjøra og på begge sider av jernbanelinja i Erlia.

Rullering av trafikksikkerhetsplan

Tolga kommune har dette året fått status som trafikksikker kommune. Vi er en av kun tre kommuner i Hedmark som har denne statusen per i dag. Det er veldig gledelig at kommunen nå kan kalle seg trafikksikker kommune, men det setter samtidig krav om et skjerpet fokus på og arbeid med trafikksikkerhet i kommunen for å skape et tryggere lokalmiljø. Trafikksikkerhetsplanen er et viktig verktøy i dette arbeidet, og var et av flere krav for å få statusen. For å lykkes i arbeidet med å bli bedre på trafikksikkerhet, er vi avhengig av at alle tenker og handler trafikksikkert og er med på laget. Den enkelte innbygger og frivillig sektor er veldig viktig i dette arbeidet! For mer informasjon om trafikksikker kommune kan du gå inn på denne adressen:

www.tryggtrafikk.no/trafikksikker-kommune/
Ved utarbeidelse av eksisterende trafikksikkerhetsplan kom det mange gode innspill på trafikksikkerhetstiltak fra både lag og foreninger og innbyggere, noe som var veldig verdifullt. Vi vil særlig løfte fram innspill fra ungdomsrådet som kom i dette arbeidet. Innspillene ble sortert grendervis, samt i en bolk for holdningsskapende tiltak. Mange av tiltakene er gjennomført, noe gjenstår og noe igjen er holdningsskapende tiltak av repeterende karakter. Arbeidet med rullering av trafikksikkerhetsplanen startes opp høsten 2018. I den forbindelse inviterer vi kommunens innbyggere samt lag og foreninger til å komme med innspill på tiltak som bør være med i ny trafikksikkerhetsplan.

Eksempler på innspill kan være behov for vege-

tasjonsrydding, gang- og sykkelvei, bedring av farlig krysningspunkt, behov for gatelys, fartsdempere m.m. Andre innspill kan være ideer til holdningsskapende tiltak, og hva du eller ditt lag og forening kan bidra med. Ingen innspill er for små eller for store.

Vi håper på mange innspill og engasjement rundt trafikksikkerhetsarbeidet i kommunen vår! Trafikk angår oss alle i alle aldre, enten vi ferdes til fots, på sykkel eller med bil. Sikker trafikk situasjon avhenger av at alle tar ansvar for og i trafikken.

Vennlig hilsen
Trafikksikkerhetsutvalget i Tolga
V/ leder
Svein Gjeltén Bakken

Ad. veiadresser og feilsending av post

Kommunen mottar fortsatt tilbakemelding på at en del ikke får sin post frem til riktig veiadresse. I de aller fleste tilfellene skyldes dette at folkeregisteret ikke har koblet personer til det bygget og den veiadressen de har i dag. Kobling til annen bopel kan ligge flere år tilbake i tid. For å ordne dette må det meldes flytting. Dette kan gjøres elektronisk ved å gå inn på hjemmesiden:

www.skatteetaten.no/person/folkeregister/

Her velger du FLYTTE- FLYTTE I NORGE- MELD FLYTTING I NORGE. Logg på med fullstendig fødselsnummer (11 siffer) og bank id-brikke eller annet som her står listet opp. Følg veiledningen videre for å registrere den veiadresse du i dag bor på. Alternativt – ta kontakt med Skatteetaten/ Folkereg-

isteret på tlf. 800 80 000.

Etter at veiadresser ble innført i Tolga kommune vil det nå være svært viktig å melde flytting til folkeregisteret hvis en skifter bopel – også innenfor egen kommune for at bla post skal komme frem til riktig sted.

Full jubel for Lego-gave!

Elevjubel: 7. og 8. trinn fikk æren av å ta imot Lego Mindstorms av Halvor Hektoen i Duett.

Foto: Anne Maren Røseplass/Toril Sivertsen Bakken

Full jubel blant elevene i 7. og 8. trinn på Tolga skole, da Halvor Hektoen i Duett AS overrakte fem sett med Lego Mindstorms til den nette sum av 15.000 kroner til skolene i Tolga.

Sjuende og åttendeklassingene var de første som fikk pakke ut og begynne å bygge med Lego Mindstorms-settene.

Det var brede smil og stor iver på alle grupper, etter hvert som ulike roboter begynte å ta form. Neste steg blir å lære å styre robotene gjennom enkel programmering.

Dette blir spennende for både lærere og elevene! Gjennom blant annet programmerbar Lego skal elevene lære seg programmeringsspråket og lære hvordan de kan bygge og kode roboter og enkle maskiner til å utføre ulike oppgaver.

- Vi i Duett er opptatt av å støtte lokalmiljøet vårt, og vi synes jo det er supert at skolene i Tolga kommune

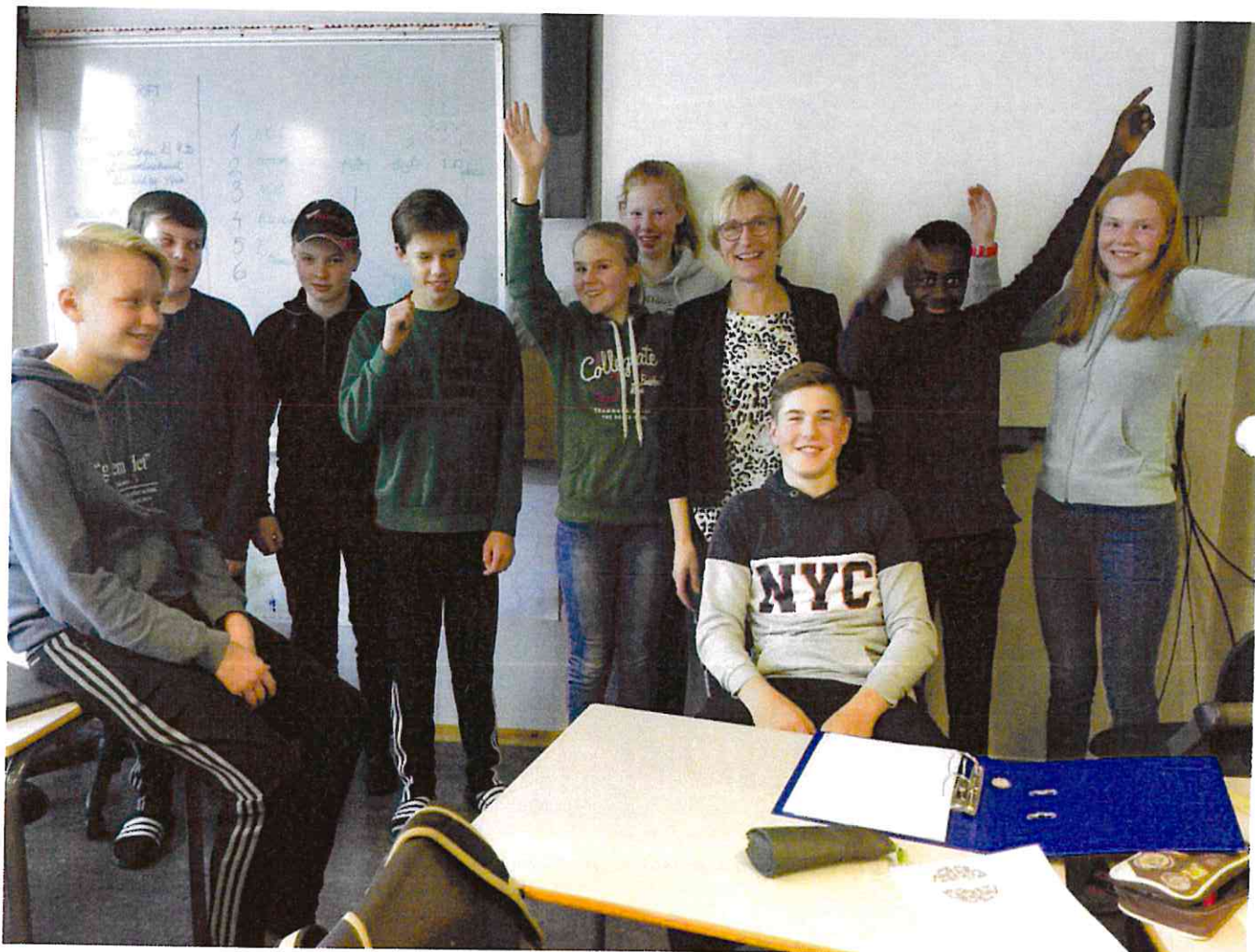
ønsker å satse offensivt på programmering, sa Halvor Hektoen til elevene i 7. og 8. trinn.

- Om noen år er det kanskje noen av dere som begynner å jobbe for oss også. Det synes jeg ville vært veldig hyggelig, understreket han.

- Kanskje det at dere programmerer Lego Mindstorms gjør at dere blir interesserte i å jobbe videre med dette. Da er det store muligheter å få jobb i framtidas samfunn. Det er alltid vanskelig å spå hva utviklingen vil bringe i framtiden, men det som er ganske sikkert er at utviklingen framover vil gå raskere enn det vi har sett hittil. Vi vil se automatisering og robotisering på områder vi ikke har sett hittil, så den programmeringa dere lærer på skolen er jeg ganske sikker på at dere får god bruk for, avsluttet Hektoen.

Tolga kommune er en realfagskommune, og fra høsten 2020 kommer programmering gjennom fagfornyelsen inn som en viktig del av flere fag i grunnskolen, blant annet matematikk og naturfag.

Tolga skole til topps i nasjonale prøver!

Rektor Reidun Joten feiret sammen med elevene på 9. trinn da skola fikk beskjed om 1.plassen 23. oktober.

Tolga skole deler førsteplassen med friskolen Norges Realfagsgymnas ungdomsskole Bærum AS når resultatene fra Nasjonale prøver i lesing og regning for 9. trinn rangeres!

– Skolene er omtrent like store og har én ting felles: I undervisningen satser de på en praktisk tilnærming til realfag, skrev Nettavisen da rangeringen ble klar.

Utdanningsdirektoratet presenterte 23. oktober de landsomfattende resultatene for 8. og 9. trinn. På Nettavisens topp 100-liste er det både offentlige og private skoler rangert på samlet poengsum i lesing og regning (begge kjønn). Tolga skole og friskolen i Bærum får begge 126 poeng på rangeringen.

– Det er veldig hyggelig å havne høyt på denne lista. Vi er en offentlig skole, og alle elevene deltar på Nasjonale prøver, sier rektor Reidun Joten ved Tolga skole.

Joten forteller at skolen har jobbet bevisst og systematisk med realfag og har fått statlige midler til satsingen.

– Mye av det vi gjør i realfag er knyttet til det praktiske og livet utenfor skolen. Vi har mye undervisning som foregår ute. Elever er for eksempel med på reinsjakt eller på sauesanking, forteller Joten.

Skolene i Tolga ble i 2017 kåret til landets beste i Kommunebarometeret. Kommunebarometeret er en sammenligning av landets kommuner basert på nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Tolga skole kan også vise til gode resultater på nasjonale prøver og eksamensresultater tidligere. I 2017 ble Tolga skole landets beste i matematikk i (8.trinn).

Utbygging av bredbånd i Tolga kommune

Telenor vant i vår anbudet om utbygging av bredbånd i Tolga kommune for utvalgte områder med dårlig bredbåndsdekning. Telenor har gjennom avtalen forpliktet seg å bygge ut områdene:

- Vingelen – unntatt sentrumsområdene og Vingelsåsen
- Haugan og Grantævet
- Erlia
- Eggan (nordre del)
- Røsebygda (søndre del)
- Strekingen langs Eidsveien sørover fra Tolga stasjon til Eid.

Telenor har i høst valgt entreprenør, som har startet arbeidet med detaljplanlegging (prosjektering) av utbyggingen. Realiseringen er et spleiselag med midler fra NKOM (nasjonal kommunikasjonsmyndighet), kommunen og innbyggerne, der innbyggerne må bidra med kr 4.000 pr abonnement i anleggsbidrag.

Tolga kommune håper at så mange som mulig benytter seg av dette tilbudet. Vi er avhengig av 65 % oppslutninger i alle områder for å få gjennomført utbyggingen.

Telenor startet salget av abonnementer i uke 44, og planlegger et informasjonsmøte før jul. I tillegg vil alle som bestiller abonnement få mer informasjon underveis. Utbyggingen har ikke fått en ferdigdato ennå, men utbyggingen skal ferdigstilles innen 31.12.2019.

Landbruk og teknisk kan treffes etter kl.12.

Teknisk og landbruk i Tolga kommune innførte redusert åpningstid/ tilgjengelighet fra og med 3. september 2018 inntil videre. Dette betyr at vi ikke mottar besøk eller telefoner før kl 12.00 mandag-fredag. Dette gjøres for å få unna saksbehandling. Avtale om møte kan gjøres via servicetorget eller E- post.

TV-aksjonen 2018 «Mindre alene sammen»

Stor takk til alle, givere, bøssebærere, Helselaget m.fl som bidro til at innsamlings-aksjonen også i år sluttet med et meget bra resultat.

Pr 22.10 er det kommet inn totalt kr 98 494,- som gir kr 63,42 per person, dette er uten pengene kommunestyret bevilger.

Resultatet gir foreløpig en 4. plass i Hedmark (endelig resultat kommer i desember).

TUSEN TAKK!

Dette er de fem veterinærene som inngår i vaktordningen for Tolga og Os.

Fra venstre: Stig Østgård, Jan Inge Holøymoen, Carl Henrik Prøsch, Arne Olav Persvingelen og Silje Schærer.

Nytt system for søkere av tilskudd til sykdomsavløsning

15. august åpnet det nye elektroniske systemet for dem som søker tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel. Søkerne hadde fram til da benyttet papirsøknader, men nå kan søkerne logge seg inn i Altinn, og sende søknaden der. Det nye systemet er forbedret slik at saksbehandlingen blir redusert med flere uker. Det betyr at søkeren får pengene inn på konto raskere enn før.

Slik gjør du:

- Gå til siden www.altinn.no på internett
- Logg deg inn med MinId, bankid e.l.
- Velg landbruksforetaket ditt som «Aktør»
- Søk opp og velg ordningen «Tilskudd til avløsning av jordbrukere ved sykdom, fødsel m.v»
- Legg inn informasjon om sykemeldingsperiode, utgifter til avløser osv.
- Last opp nødvendige vedlegg

Hvis du ikke kan bruke internett

Du kan gi avløserlaget eller andre rett til å fylle ut søknadsskjemaet for deg. Det ordnes også inne på www.altinn.no. Snakk med dem først hvis det er aktuelt.

Papirskjemaet vil fortsatt eksistere en stund til

I en overgangsperiode vil de gamle papirskjemaene eksistere en stund framover. Etter hvert blir søknadssordningen fullelektronisk for landbruksforetak.

Har du spørsmål?

Ta kontakt med landbrukskontoret.

Tolga-kalenderen 2019 inneholder bilder fra fjern og nær fortid

Koster kr. 200,- og er i salg hos:

COOP Tolga, YX Tolga Caltex, Tolga-Os sparebank, Tynset Optiske og SPAR Os.

Utgiver: Tolga-Os janitsjar

Du er en del av Norges beredskap!

Hvis strømmen blir borte eller du blir isolert av været i flere dager, bør du være rustet til å klare deg selv noen dager. Råd om egenberedskap:

Tenk igjennom hvilke farer og ulykker som kan ramme deg hjemme, og forbered deg best mulig. Hvis strømmen blir borte eller du blir isolert av været i flere dager, bør du være rustet til å klare deg selv noen dager og vær beredt! Ha ditt eget beredskapslager hjemme:

- 9 liter vann per person
- to pakker knekkebrød per person
- en pakke havregryn per person
- tre bokser middagshermetikk eller tre poser tørrmat per person
- tre bokser med pålegg med lang holdbarhet per person
- noen poser tørket frukt eller nøtter, kjeks og sjokolade
- medisiner du er avhengig av
- ved-, gass eller parafinovn til oppvarming
- grill eller kokeapparat som går på gass
- stearinlys, lommelykt med batterier, parafinlampe
- fyrstikker eller lighter
- varme klær, pledd og sovepose
- førstehjelpspakke
- batteridrevet DAB-radio
- batterier, batteribank og mobillader til bilen
- våtservietter og desinfeksjonsmiddel
- tørke-/toalettpapir
- litt kontanter
- ekstra drivstoff og ved/gass/parafin
- rødsprit til oppvarming og matlaging
- jodtabletter (til bruk ved atomhendelser)

Flere råd finner du hos Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.